

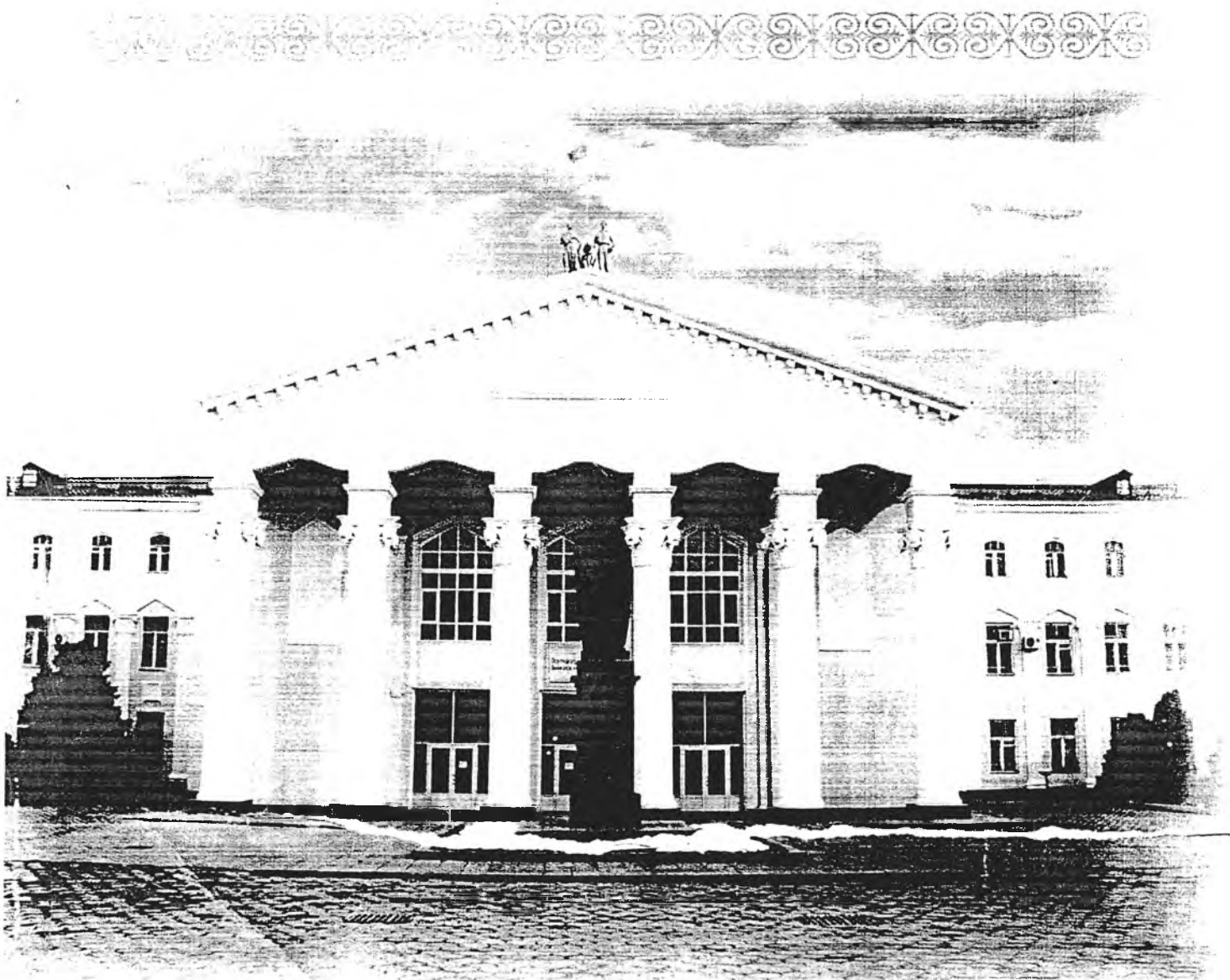
15

ЖУСУП БАЛАСАГЫН атындагы
КЫРГЫЗ УЛУТТУК УНИВЕРСИТЕТИНИН

ЖАРЧЫСЫ ВЕСТНИК

КЫРГЫЗСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА имени ЖУСУПА БАЛАСАГЫНА

ISBN 9967-21533X

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН БИЛИМ БЕРҮҮ
ЖАНА ИЛИМ МИНИСТРЛИГИ
МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ЖУСУП БАЛАСАГЫН атындагы
КЫРГЫЗ УЛУТТУК УНИВЕРСИТЕТИНИН

ЖАРЧЫСЫ ВЕСТНИК

КЫРГЫЗСКОГО НАЦИОНАЛЬНОГО
УНИВЕРСИТЕТА имени ЖУСУПА БАЛАСАГЫНА

ПЕДАГОГИКАЛЫК КАДРЛАРДЫ МАКСАТТУУ
ДАЯРДОО ИНСТИТУТУ
ИНСТИТУТ ЦЕЛЕВОЙ ПОДГОТОВКИ
ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ

*Ж. Баласагын атындагы Кыргыз улуттук университетинин
80 жылдыгына арналат*

*Посвящается 80-летию Кыргызского национального
университета имени Ж. Баласагына*

“Борбордук Азияда педагогикалык кадрларды даядоонун теориясы жана практикасы” аттуу II эл аралык илимий-практикалык конференция

II международная научно-практическая конференция “Теория и практика подготовки педагогических кадров в Центральной Азии”

ВЫПУСК 1
ISBN 9967-21533X

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

БАШКЫ РЕДАКЦИЯЛЫК КОЛЛЕГИЯ:

И.Ч.Исамидинов

Ж. Баласагын атындагы КУУнун ректору, педагогика илимдеринин доктору,
профессор (башкы редактор)

Н.И. Ишкеев

педагогика илимдеринин доктору, профессор (редактордун орун басары)

Т.Т. Каракеев

физика – математика илимдеринин доктору, профессор (редактордун орун басары)

И.Б. Бекбоев

педагогика илимдеринин доктору, профессор, КР УИАнын мүчө-корр., КР эл мугалими

А.Ч.Какеев

философия илимдеринин доктору, профессор, КР УИАнын академиги

С.Ж.Токтомышев

техника илимдеринин доктору, профессор, КР УИАнын академиги

М.Б.Батыркулов

КР эл мугалими

Ө.Ш.Шаршекеев

физика – математика илимдеринин доктору, профессор, КР эл мугалими

М.Б.Базаркулов КР эл мугалими; **Ш.К. Кулуев** КР эл мугалими

Б.И. Исаков КР эл мугалими; **С.М.Мамбеткалиев** КР эл мугалими, профессор.

С.Б.Абдрахманова КР эл мугалими; **М.Мамбетакунов** педагогика илимдеринин доктору,
профессор, КР УИАнын мүчө-корр.,

Н.А.Асипова

педагогика илимдеринин доктору, профессор

С.О.Байгазиев

филология илимдеринин доктору, профессор

А.Т. Калдыбаева

педагогика илимдеринин доктору, профессор

А.М.Муратов

педагогика илимдеринин доктору, профессор

С.К.Рыснаев

педагогика илимдеринин доктору, профессор

А.С.Раимкулова

педагогика илимдеринин доктору, профессор

Р.Т.Сулайманова

педагогика илимдеринин кандидаты, профессор (жооптуу редактор)

КАЗАКСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫН РЕДАКЦИЯЛЫК КОЛЛЕГИЯСЫ:

Б.О.Сманов педагогика илимдеринин доктору, профессор Казакстан Республикасынын УИАнын мүчө-корреспонденти; **А.А. Жайтапова** педагогика илимдеринин доктору, профессор; **Л.С.Ахметова** тарых илимдеринин доктору, профессор; **У.Абдиганбарова** педагогика илимдеринин доктору, профессор;

К.Н. Кармбаева биология илимдеринин кандидаты, доцент; **Н.М. Иргебаева** педагогика илимдеринин кандидаты, доцент; **Л.М.Адилбекова** педагогика илимдеринин кандидаты, доцент; **Ф.Т. Саметова** педагогика илимдеринин кандидаты, доцент; **З.Д. Еденбаева** педагогика илимдеринин кандидаты, доцент; **Б.А. Кабдолданова** доцент.

ЧЫГАРЫЛЫШТЫН РЕДАКЦИЯЛЫК КОЛЛЕГИЯСЫ:

К.С.Сагындыков геология-минерология илимдеринин кандидаты, доцент; **К.М.Кожогелдиева** психология илимдеринин кандидаты, доцент; **Н.И.Ибраева** биология илимдеринин кандидаты, доцент; **Ш.К.Аалиева** философия илимдеринин кандидаты, доцент; **У.А.Шаршеналиев** философия илимдеринин кандидаты; **А.З. Укелеева** химия илимдеринин кандидаты; **К.А. Абдраимов** доцент; **А.Ш. Турдумамбетов** доценттин милдетин аткаруучу; **С.Б.Киязова** ага окутуучу; **С.С.Кулуева** ага окутуучу; **К.М. Кулболдиева** ага окутуучу; **К.К. Сураналиева** ага окутуучу; **Ч.Н. Асаналиева** ага окутуучу; **У.М.Турдалиев** ага окутуучу; **Г.С. Назарова** ага окутуучу; **А.З.Салиева** ага окутуучу; **А.Т.Самсалиев** окутуучу; **Качкын уулу Алтынбек** окутуучу.

МАЗМУНУ

Куттук сөз

<i>И.Ч. Исамидинов</i> Жусуп Баласагын атындагы КУУнун ректору, педагогика илимдеринин доктору, профессор, Кыргыз Республикасынын билим берүүсүнө эмгек сиңирген кызматкер.	11
<i>И.Б. Бекбоев</i> КР Эл мугалими жана УИАнын мүчө-корреспонденти, Эл аралык педагогика жана социалдык илимдер академиясынын академиги (Москва), КББАнын мектепке чейинки жана мектептик билим берүү Борборунун директору, педагогика илимдеринин доктору, профессор “Жаш мугалимдерди мектепке барганда кандай көйгөйлүү маселелер күтөт?”	13
<i>И.Б. Бекбоев</i> д.п.н., член-корр. НАН КР, академик АПСН (Москва), директор Центра дошкольного и школьного образования КАО. «Решение каких вопросов ожидают начинающих педагогов в работе с учащимися»	24
<i>Базаркулов Мукаш</i> , Кыргыз Республикасынын Эл мугалими “Мугалим - мамлекеттин таянчы”	35
<i>Абдрахманова С.Б.</i> Кыргыз Республикасынын Эл мугалими “Сабактын эффективдүүлүгүн жогорулатуу боюнча жаш мугалимдерге айрым сунуштар”	42
<i>Жайтапова А.А.</i> , доктор педагогических наук, профессор, г. Алматы, Казахстан «Современные тенденции последипломного педагогического образования в Казахстане».	45
<i>Бактияр Сманов</i> , КР Ұлттық ғылым академиясының корреспондент-мүшесі, Ш. Айтматов атындагы Халықаралық академияның академигі, педагогика ғылымдарының докторы, профессор. «Қазақстан республикасындағы мұғалім мәртебесін көтеру мәселелері».	49
<i>Советбек Байгазиев</i> Кыргыз билим берүү академиясынын вице-президенти, ф.и.д., профессор “XXI кылымдын мугалиминин милдети – инсан (личность) жаратуу”	52
<i>Советбек Байгазиев</i> ф.и.д. “Манас” эпопеясынын бала жөнүндөгү философиясы түрк маданиятынын контекстинде.	58
<i>Рысбаев С. К.</i> , п.и.д. профессор Педагогикалык кырдаалдар жана аны чечүүнүн маани-маңызы.	64

<i>Абылкасымова Т.Н.</i> , Мектепте Орхон-Енисей жазууларын окутуунун багыттары.	70
<i>Асанакунов Т.А.</i> Орто мектептерде интерактивдүү окутуунун методикалык негиздери.	73
<i>Абдиганбарова У.М. Ибраева К.Е.</i> Казахское народное музыкальное творчество как средство интеллектуального развития студентов педвузов.	79
<i>Абдиганбарова У.М., Агзамова А.Б.</i> Педагогические условия организации научно-исследовательской работы студентов в вузе.	85
<i>Ахметова Л.С.</i> Медиаобразование в Казахстане: опыт работы.	88
<i>Алиев Ш.А. Сыдыкова М.Б.</i> Студенттердин өз алдынча иштеринин уюштуруунун проблемалары жана аны жаңылоонун зарылдыгы.	92
<i>Аалиева Н. К.</i> Методические рекомендации по выполнению практических задач по логике для юридических факультетов и вузов.	96
<i>Акунова А.Р., Акунова А.Р.</i> , Сөз өстүрүү жана айлана-чөйрөнү таанытуу боюнча дидактикалык жана таратма материалдар.	101

<i>Акунова А.Р.</i> Эки баскычтуу жогорку билим берүүдө модификацияланган педагогикалык практиканын моделин жакшыртуу боюнча сунуштар.	105
--	-----

<i>Нарбаева Айпери</i> Түштүк Кореяда ЖОЖдордо мугалим кадрларын даярдоо.	523
<i>Нәметқұлова Ф.Ж.</i> Сапаны бағалаудың статистикалық әдістерін қолдану тиімділігі.	526
<i>Нурбатырова А.А. Тасырова Н.Ж. Ахметова А.К.</i> Мектеп –гимназияны басқарудағы жаңа көзқарастар.	530
<i>Рахимова К.А.</i> Бес жасар балалардың жеке басына мінездеме.	534
<i>Рысбаева А.А. Бегалиева Г.Д. Абдракова М.Б.</i> Білім сапасын арттыруда- ақпаратты технологиялардың Тиімділігі.	538
<i>Раимкулова А.С.</i> Болочок мугалимдин алдыңқы компетенттүүлүгү - студенттердин таанып-билүү процессин туура уюштуруу.	541
<i>Оторбаев Б.К.</i> Азыркы күндүн повестин окутууда А. Стамовдун «үч мээрим» повести менен тааныштыруу маселелери.	545
<i>Оспанбек Б.Р., Бондарева А.А., Новохатская А.Н.</i> Аспекты методической системы обучения казахскому языку в начальных классах в школах с русским языком обучения.	550
<i>Осмонова Д. А., Шаршеналиев У.А.,</i> Аспекты религиоведения как учебной дисциплины.	553
<i>Осмонова Д. А.,</i> Синтез светского и религиозного в образовательной сфере.	556
<i>Өмүрзаков Ө.А.</i> Кыргызстандагы алгачкы агартуу иштери.	559
<i>Садықова Ж.Ж., Сартпаева Г., Акимова Э.,</i> Химия сабағында ақпарат технологияларын пайдалану.	563
<i>Сатенова Ш.Ш.</i> компетентностое обрзование в средней школе.	565
<i>Саметова Ф.Т.</i> Психолнгвистические аспекты художественного перевода.	568
<i>Сатыбалдиева Р. А.</i> Дидактическая модель и структура содержания учебного предмета.	572
<i>Саралаев М.К.</i> Дене тарбиянын педагогикасын окутууда колдонулуучу усулдук ыкмалары.	576
<i>Сабазова С.С.</i> Коррекционная направленность организации процесса воспитания и обучения дошкольников с нарушениями зрения.	579
<i>Сапарова А.А.</i> Заманауи сабақ және құзырлылық педагогикасы.	580
<i>Сәрсембаева А.Ө.</i> Балабақша мен мектеп арасындағы-сабақтастық балалардың жақсы оқу үлгерімінің кепілі.	583
<i>Сәрсембаева Ж.Е.</i> Балабақшада баланы отансүйгіштікке тәрбиелеудегі ана тілінің орны.	588
<i>Салиева А. З. Ж.</i> Шүкүровдун эмгектериндеги татаал сөздөрдүн ролу жана алардын байуу жолдорунун каралышы.	591
<i>Салиева А.З. Ж.</i> Шүкүровдун эмгектериндеги татаал сөздөрдүн уюшулуш жолдоруна карай изилдениши жана бөлүштүрүлүшү.	594
<i>Сулайманова Р.Т., Жолочиев С.Ш.</i> Чүй өрөөнүндөгү балдар үйлөрүнүн абалы жана аларга социалдык педагогдорду даярдоо маселеси.	597
<i>Сулайманкулова Ж.К.</i> Нарк-насилдин жоголгон баалуулуктарын кайра жаратуу педагогдорубуздун күн тартибиндеги башкы маселелеринен.	601
<i>Сейталиева Э.С.</i> Психолого-педагогические аспекты успешности СРС.	603
<i>Сулайманова Н.</i> Коркут ата китеби болочок мугалимдердин этнопедагогикалык билимдерин өркүндөтүү булагы катары.	607
<i>Сманбаев Ө.А., Аманова А.Ө.</i> Айыл мектебинин окуучуларына кесиптик багыт берүүдө долбоорлоо методун колдонуу.	611
<i>Сатыбалдиева Р. А.</i> Проблемы и перспективы преподавания философии в вузах современного Кыргызстана.	614

АЙЫЛ МЕКТЕБИНИН ОКУУЧУЛАРЫНА КЕСИПТИК БАГЫТ БЕРҮҮДӨ ДОЛБООРЛОО МЕТОДУН КОЛДОНУУ.

Кесиптик багыт берүү - бул ар бир окуучунун ден соолугун, жөндөмдүүлүгүн, кызыгуусун жана коомубуздун квалификациялуу даярдыгы бар адистерге муктаждыгын эске алып, аны аң сезимдүү кесип тандап алууга даярдоо боюнча жүргүзүлүүчү педагогикалык иштердин системасы. Өсүп келе жаткан жаш муундарды кесип тандап алууга даярдоо татаал проблема болгондуктан социологиялык, экономикалык, педагогикалык, психологиялык, медициналык аспектилерде изилденүүдө.

Илимий- педагогикалык адабияттарда кесипке багыт берүү ишинин системасы, ар түрдүү аспектилери, принциптери, форма жана методдору ж.б.у.с маселелери каралган (В.Д. Сахаров, А.Д. Сазонов, Н.Н. Захаров, С.Н. Чистякова ж.б.). Аларды колдонуу боюнча теориялык жоболор, практикалык сунуштар болсо дагы, окуучуларга кесипке багыт берүү проблемасынын актуалдуулугу күн сайын өсүүдө. Мындай диалектикалык кубулушту толук түшүндүрүүгө болот. Биринчиден, эл чарбасынын бардык тармактарына илимдин, техниканын жетишкендиктеринин, алдыңкы технологиянын жана эмгекти уюштуруунун жаңы шарттарынын киргизилиши, экинчиден, өлкөнүн туруктуу өнүгүүсүн камсыз кылууга багытталган социалдык-экономикалык милдеттерди чечүү теориялык билимдерге, билгичтиктерге, көндүмдөргө маданиятка ээ болгон квалификациялуу адистерди даярдоону күн тартибине коет. Демек, коомдогу социалдык-экономикалык өзгөрүүлөр кесипке багыт багыт берүү ишине жаңыча мамиле жасоонун алгыктуу технологиясын, келечектеги кесип ээсинин сапаттарын калыптандыруунун жолдорун табууну талап кылат.

Азыркы кездеги илимий жетишкендиктерге, алдыңкы педагогикалык тажрыйбаларга таянуу менен кесиптик багыт берүү ишинин натыйжалуулугун арттырууга таасирин тийгизген технологиялык мамиле жасоонун жагдайларын белгилемекчибиз.

Илимий адабияттарда технология түшүнүгүнүн мазмунун үч аспектиси бар:

- илимий технология- алдыкы теорияга жана практикага негизделген белгилүү проблеманы чечүү үчүн иштелип чыккан жобо;
- формалдуу сүрөттөп жазган- пландаштырылган натыйжага жетүү үчүн колдонулган

модель, максат, мазмун, каражат, иш аракеттердин алгоритми;

-процессуалдык, иш аракеттик технология- бул иш аракетти ишке ашышы, анын бардык компоненттеринин кызмат өтөөсүнүн жана өзгөрүүсүнүн ырааттуулугу жана ирээттүүлүгү.

И.П.Подласый педагогикадагы ар түрдүү теориялык жетишкендиктерди күндөлүк практикага киргизүүдө технологияларды колдонуу мааниге ээ боло тургандыгын белгилеген. Технологиялык мамиле жасоо- коюлган максатка, алына турган натыйжага жетүү үчүн педагогикалык иш аракеттин чынжырын болжолдоп, ар түрдүү аспектилерди (билим берүүдөгү, социалдык) концептуалдуу жана натыйжалуу өздөштүрүү үчүн жауы мүмкүнчүлүктөрдү ачат:

- алына турган натыйжаны алдын ала айтуу жана педагогикалык процессти башкаруу;
- инсандын өнүгүүсү үчүн жагымдуу шарттарды түзүү;
- адамга терс таасир тийгизген жагдайларды азайтуу;
- болгон ресурстарды алгылыктуу колдонуу;
- пайда болгон социалдык, педагогикалык проблеманы чечүү үчүн жауы технологияларды тандоо жана иштеп чыгуу.

Мына ушул мааниден алганда бардык технологиялар алгоритмдердин (максат-мазмун- форма- метод- каражат- күтүлгөн натыйжа- контролдун түрлөрү) каражаттардын системасы. Аларды комплекстүү колдонуу алдын ала белгиленген натыйжага алып келет.

Бүгүнкү күндө илимий адабияттарда технологиянын көптөгөн варианттары кездешет. Бирок, көптөгөн технологиялар өзүнүн максаты, мазмуну, колдонулган методдору, каражаттары боюнча окшкыштыктары болгондуктан, алар квалификацияланган. Аларды комплекстүү колдонуу алдын ала белгиленген натыйжага алып келет.

Тарбилоонун проблемаларын технологиялык чечүүдө ар бир тарбиячы алдын ала белгиленген түйүндүү максатка, натыйжага жетүүнүү жолун көзөмөлдөп, коррекциялап туруусу керек. Мында конкреттүү шарттарды жана болгон мүмкүнчүлүктөрдү эске алып, мугалим чыгармачылык менен иш алып баруусу керек. Квалификациялык даярдыгы бар кадрларды даярдоо дайыма тез темп менен өнүгүп жаткан өндүрүштүн алдында болуп, жаңы пайда болгон милдеттерге жана проблемаларга карата ага бат багыт алып, ийкемдүү жана жөндөмдүү болуусу керек. Мына ушуга байланыштуу окуучуларды ой жүгүртө билүүгө, туура чечим кабыл алганга, коюлган проблеманы чечүү үчүн ар түрдүү варианттарды талдап жана аларды алгылыктуусун тандап алууга үйрөтүү керек. Ар түрдүү факторлордун комплексинен иш процессине таасир этүүсүн түшүнүп, эсепке ала билиши өндүрүшкө технологиялык мамиле жасоону мүнөздөйт. Мына ушуга ылайык эмгекке, кесипке даярдоонун технологиялык мамилеси келип чыгат. Технологиялык мамиле жасоо азыркы кездеги техникалык, технологиялык, экономикалык, гуманитардык ой жүгүртүүнүн мүнөздүү белгилерин интеграциялаган системалык ой жүгүртүүгө божомолдойт. Ой жүгүртүүнүн мындай стили политехникалык билимдин негизинде болуп, азыркы кездеги эмгек адамынын маданиятын калыптандырат. Кесипке багыт берүү ишинде технологиялык мамиле жасоонун негизинде ишке ашыруу бир катар педагогикалык шарттарды божомолдойт: 1) окутуунун жана тарбиялоонун комплекстүүлүгү, 2) окуу процессинде ситуациялык логиканы өнүктүрүү. 3) практикалык багыттуулугу.

Айыл мектебинин өзгөчөлүктөрү окуу тарбия ишинде ар түрдүү формаларды колдонууга мүмкүнчүлүк түзүп, кесиптик багыт берүү ишин жүргүзүүдө ар түрдүү технологияларды колдонууга мүмкүндүк берет.

Мектептин жаратылышка жакындыгы, социалдык-экономикалык ж.б. жагдайлар мектепте кесиптик багыт берүү ишинде долбоор методун (иш аракетти долбоорлоо технологиясы) колдонуу мааниге ээ боло тургандыгын көрсөттү. Бул технология

Биз жогоруда кесиптик багыт берүү ишин жүргүзүүдө долбоорлоо методуна гана кыскача токтолдук. Аталган долбоорлоо технологиясы төмөндөгү маселелерди чечүүгө жардам берет. Биринчиден, кесиптик багыт берүү ишин жүргүзүүдөгү проблемаларды аныктоого; экинчиден - аны чечүүнүн негизги багыттарын, форма методдорун, мазмунун тактоого; үчүнчүдөн - кесиптин багыт берүү ишин оптималдаштырууга шарт түзөт. Кесиптик багыт берүү ишине технологиялык мамиле жасоонун жыйындысы инсандын коомдогу өзүнүн социалдык келечегин тандоосуна жардам берет. Технологиялык мамиле жасоонун инсандын өзүнүн социалдык келечегинин терең кароого мүмкүндүк берген, таанып билүүнүн процедурасы. Демек, алгылыктуу технологиялар кесиптик багыт берүү ишин оптималдаштырууга жардам берет деп айта алабыз. Кесиптик багыт берүү оптималдаштыруу - бул социалдык-экономикалык факторлордун, билим-тарбия берүүдөгү кенири педагогикалык мүмкүндүктөрүн, окуучунун жекече өзгөчөлүктөрүн (шык жөндөмүн. кызыгуусун, ден-соолугун ж.б.) эске алуу менен аны аң сезимдүү кесип тандоого даярдоо.

АДАБИЯТТАР.

1. Михайлов Н.Н. Проектирование образовательных технологий в профессиональном колледже. М.: НИИРПО, 2007
2. Назимов И.Н. Экономические и педагогические проблемы профориентации. - М., 1976.
3. Профессиональная ориентация в школе и вузе.- Кемерово, 1991.
4. Фукуяма С. Теоретические основы профессиональной ориентации. - М., 1980.
5. Хайруллин Г.Т., Саудабаева Г.С. Профессиональная ориентация современных школьников. - Алматы. 2007.
6. Юдин Э.Г. Системный подход и принцип деятельности. - М., 1978.